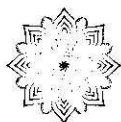

شورای فتوا

در آرای اندیشمندان

جلد اول

به کوشش
رضا احمدی

www.ketab.ir

شورای فتوا در آرای اندیشمندان

(جلد اول)

تهیه و تنظیم: رضا احمدی

شابک (دوره): ۷- ۷۱- ۷۳۹۸- ۶۲۲- ۹۷۸

شابک (ج. ۱): ۴- ۷۲- ۷۳۹۸- ۶۲۲- ۹۷۸

نوبت چاپ: اول / ۱۴۰۱ ش

شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه

۵۴۰۰۰۰

نومان

نشانی: تهران، میدان انقلاب، ابتدای خ آزادی،

ابتدای جمالزاده جنوبی، کوچه دانشور، پلاک ۲، واحد ۵

تلفکس: ۶۶۹۱۷۴۴۹ ☎ تلفن: ۶۶۹۱۳۵۶۸ ☎ همراه: ۰۹۳۵۷۶۰۸۵۰۳

فهرست مطالب

پیش‌گفتار.....	۹
مقدمه.....	۱۱
بخش اول: مقاله‌ها و گفتارها / ۱۵	
فصل اول: تبیین و تفسیر شورای فتوا و اجتهاد گروهی / ۱۷	
شیخ عبدالکریم حائری و ضرورت تحول در اجتهاد / محمد علی راکی.....	۱۹
لجنة الافتاء / حسين علي منتظري.....	۲۱
شورای فتوا / ناصر مکارم شیرازی.....	۳۰
شوری الفقهاء / سید محمد شیرازی.....	۳۶
مرجعیت مؤسسه یا نهاد مرجعیت / محمد حسین فضل الله.....	۳۹
تنها شورای فقها اعلم است / محمد صادقی تهرانی.....	۴۳
تشکیل گروه افتا / جعفر سبحانی.....	۴۸
تمرکز و عدم تمرکز در مرجعیت / سید محمود طالقانی.....	۵۴
تشکیل شورای فقهی / مرتضی مطهری.....	۶۰
تقلید از اعلم یا شورای فتوا / سید مرتضی جزایری.....	۶۳
بررسی مبانی فقهی حقوقی شورای رهبری / رضا آزاد - سید مجتبی عزیزی.....	۷۱
تقلید از گروهی از فقها / أحمد بن علی مختار الکلبایگانی.....	۹۲

۹۴	 بررسی احتمالات پیرامون مرجعیت شورایی / علیرضا اعرافی
۱۰۶	 ادله اجتهاد جمعی و نقد ادله مخالفان / سید محمدعلی ایازی
۱۵۴	 آیت الله منتظری و نظریه تحول در مرجعیت / رضا احمدی
۱۷۳	 مرجعیت شورایی یا شورای فتوا / عمادالدین باقی
۱۸۰	 مرجعیت شورایی / سید محمد موسوی بجنوردی
۱۸۷	 مرجعیت شورایی / سید محمد بهشتی
	اجتهاد جمعی و ضرورت آن در جهان امروز بر اساس منابع اهل سنت / جلال جلالی زاده - محمدآزاد
۱۸۹	 جلالی زاده
۲۲۰	 اجتهاد جمعی بر اساس منابع اهل سنت / علی جلالی
۲۳۷	 اجتهاد تخصصی بر اساس استنباط متجزیان متخصص / فریبا حاجعلی
۲۵۸	 مجامع فقهی و اجتهاد گروهی / حامد حسینی
۲۶۵	 اجتهاد مطلوب / محمدرضا حکیمی
۲۶۷	 مراجعه به شورای متخصصین / سید مصطفی خمینی
۲۷۲	 مشورت و اجتهاد / بهرام شجاعی
۲۷۵	 مقایسه اجتهاد حقوقی با اجتهاد شورایی و گروهی / سید رضا شیرازی
۲۸۱	 اجتهاد و افتا در عصر جدید / محمدتقی فاضل میبدی
۲۸۹	 نیاز به اجتهاد گروهی و شورایی / علیرضا فیض
۲۹۶	 ترکیب و تولید اندیشه‌ها در ترازوی تضارب / حسین عرب
۳۲۱	 صحابه و شورا در فتوا / حسین عزیزی
۳۲۳	 نقش اجتهاد جمعی در جهان معاصر / محمد غزالی - ترجمه عبدالعزیز سلیمی
۳۳۳	 مجامع فقهی و نقش آن در اجتهاد معاصر / اسماعیل قاضی‌نیا - سهیلا رستمی
۳۶۲	 اجتهاد در مسائل اجتماعی باید شورایی باشد / ابوالقاسم گرجی
۳۷۰	 مفهوم و حجیت اجتهاد گروهی / حسن مبینی - دکتر حسین ناصری مقدم
۳۹۲	 شورای فتوا / مجمع مدرسین و محققین حوزه علمیه قم
۳۹۷	 افتای شورایی / محمد سروش محلاتی

۴۲۲	تخصصی شدن فقه و شورایی شدن افتا / سید ضیاء مرتضوی
۴۴۴	گروه، شور در فتوا / علی مشکینی
۴۵۱	موافقت اکثریت، اقرب الی الصواب / محمد هادی معرفت
۴۵۶	نگاه فردگرایانه در فقه / مهدی مهریزی
۴۶۵	اجتهاد شورایی برای زیست مؤمنانه / منصور میراحمدی
۴۷۱	مرجعیت فردی یا شورایی / محمد واعظزاده
۴۷۴	رجوع به فتوای شورای فقهی ضرورت دوره معاصر / سید جواد ورعی
۴۷۹	اجتهاد و تقلید تخصصی / اکبر هاشمی فسنجانی
۴۹۷	ضرورت تخصص در علوم اسلامی / اکبر هاشمی رفسنجانی
۵۰۱	آینده مرجعیت شیعه / سید محمدعلی ایازی
۵۱۸	ضرورت تشکیل مرجعیت شورایی / محمدتقی فاضل میبدی
۵۲۲	اجتهاد شورایی / فریبا حاجعلی
۵۲۴	بحثی در شورایی شدن فتوا / حسن مبینی
۵۴۳	اجتهاد جمعی و ایرانیان / مهدی مهریزی
۵۴۷	اجتهاد جمعی - مرجعیت شورایی / رضا احمدی
۵۵۳	اجتهاد و افتا شورایی / سید جواد ورعی
۵۷۶	تشکیل شورای فقهی
۵۷۸	آیت الله منتظری و تخصصی شدن فقه / رضا احمدی
۵۸۷	گزارش توصیفی

فصل دوم: نقدهایی بر اجتهاد گروهی و شورای فتوا / ۵۹۹

۶۰۱	اجتهاد، تقلید تخصصی و شورای فقهی / محمد یزدی
۶۱۲	اجتهاد در محاق، نقدی بر نقد آیت الله محمد یزدی / سید ضیاء مرتضوی
۶۴۱	شورا در فتوا نمی تواند نقشی داشته باشد / محمد جواد فاضل لنکرانی
۶۵۰	شورای فقهی یا فتوای شورایی در استنباط احکام شرعی / محمد بهرامی خوشکار

۶۷۱	بررسی نظریه شورای فقهی به عنوان جایگزین تقلید از اعلی / قدیر علی شمس
۶۸۰	بررسی و نقد بسترها و ریشه‌های ولایت شورایی / عباس علی سخاوتی و نصرالله سخاوتی
۶۹۷	بررسی نظریه شورای فقهی به عنوان جایگزین تقلید از اعلی / محمدتقی شهیدی پورزنجان
۷۰۶	گزارش توصیفی از مقاله‌هایی که در رد اجتهاد گروهی و شورای فقهی می‌باشند

بخش دوم: کتاب‌های منتشرشده و پایان‌نامه‌ها / ۷۱۱

۷۱۳	سیر تحول و تکامل اجتهاد گروهی از دهه پنجاه تا دهه نود
۷۱۳	رضا احمدی
۷۳۳	فصل اول: کتاب‌های منتشرشده
۷۷۵	فصل دوم: پایان‌نامه‌ها

بخش سوم: مدل‌های پیشنهادی اجتهاد گروهی / ۷۹۱

۷۹۳	عوامل و موانع پیش روی شورای فتوا / رضا احمدی
۸۰۶	مدل‌های پیشنهادی شورای فتوا
۸۳۱	منابع و مآخذ

پیش‌گفتار

کتابی که پیش‌روی خوانندگان است، حاصل مطالعه کتاب «بحثی درباره مرجعیت و روحانیت» می‌باشد. این اثر ماندگار حاصل اندیشه مخلصانه جمعی عالمان روشن ضمیر و دسته‌ای دانش‌آموختگان علوم جدید که دل در گرو دین و قرآن داشتند می‌باشد که در سال ۱۳۴۱ کتاب سال شد. پس از گذشت نزدیک به شصت سال از انتشار آن، هنوز اثری قابل مطالعه و بی‌بدیل است. با مطالعه چندباره آن اثر نوپرداز و اندیشه‌ساز به دغدغه ذهنی من تبدیل شد.

در طی سال چندین درباره دغدغه خود با بعضی از صاحب‌نظران و برخی مراجع گفت‌وگو کردم که تصمیم به تدوین مجموعه‌ای درباره اجتهاد گروهی و شورای فتوا شد. اولین گام در سال ۱۳۸۵ از همه مراجع آن زمان استفتا کردم که بعضی از آنها پاسخ گفتند. هم‌زمان مطالبی که در این باره انتشار یافته بود، جمع‌آوری شد. ولی به خاطر مشغله‌های مختلف مشمول گذر زمان گردید، گرچه در هر فرصتی مقاله یا مطلبی در این باره منتشر می‌کردم ولی همتی برای اتمام پروژه به وجود نمی‌آمد. با شروع کرونا در بهمن ۱۳۹۸ و تعطیلی تدریس و کارهای دیگر، فرصتی مغتنم فراهم آمد تا به تدوین مجموعه مربوط به اجتهاد گروهی و الفتای شورایی همت گماشته شود. این مجموعه در دو جلد منتشر خواهد شد.

جلد اول آن مجموعه مقالات و جلد دوم مصاحبه با اندیشوران جهان اسلام درباره ضرورت و فواید شورای فتوا و نقش آن در مسائل جدید و پاسخ‌گویی مناسب به نیازهای عصر جدید است. جلد اول در سه بخش می‌باشد که بخش اول مقالات و مطالبی که در تایید و نقد اجتهاد گروهی نگاشته و منتشر شده به همراه مقالات سفارشی می‌باشد.

بخش دوم معرفی کتاب‌های منتشرشده در موضوع به همراه پایان‌نامه‌های دانشگاهی و حوزوی دربارهٔ اجتهاد جمعی و مرجعیت شورایی.

بخش سوم بررسی عوامل و موانع پیش‌روی تحقق مرجعیت شورایی در ایران و حوزه‌های علوم دینی شیعه و نیز نگاهی به مدل‌هایی پیشنهادی برای اجتهاد گروهی است.

روش تحقیق و تنظیم

روش تحقیق کتاب توصیفی - تحلیلی است. جلد اول از حیث روش، ماهیتاً کتابخانه‌ای است، از آغاز تا پایان متکی بر یافته‌های تحقیق کتابخانه‌ای است. ابتدا مطالب از کتاب‌ها، نشریات و سایت‌ها، جمع‌آوری شد و سپس مطالعه و بررسی صورت گرفت. آن دسته از مطالب که نیاز به توضیح داشت با پاورقی، ویرایش انجام شد. برای همهٔ مقاله‌ها و گفت‌گوها چکیده و نتیجه‌گیری تدوین گردید. دسته دوم مقاله‌های سفارشی است که توسط علاقه‌مندان به موضوع ارائه شده است. کتاب‌هایی که دربارهٔ اجتهاد گروهی بوده، جمع‌آوری، مطالعه و سپس معرفی شد. ضمناً پایان‌نامه‌های مرتبط، شناسایی و گزارشی دربارهٔ آن تهیه گردید. از هفتاد عنوان مقاله و گفتار موجود، چهل و پنج مورد در تأیید شورای فتوا و تخصصی شدن اجتهاد است. هشت مورد در نقد آن می‌باشد. یازده عنوان کتاب در این موضوع و هفت عنوان پایان‌نامه دربارهٔ مرجعیت شورایی معرفی شده است.

مبنای ترتیب و تنظیم مطالب کتاب بر اساس جایگاه حقوقی (مقام مرجعیت) در ابتدا و سپس مطالبی است که پیشگامان در طرح موضوع داشتند، (از جمله حضرات آیات: مطهری، طالقانی و جزایری) و بقیه مطالب بر اساس الفبایی تنظیم گردیده است.

ضمناً از آیت‌الله سید محمدعلی ایازی که با مطالعه و راهنمای‌های خود در اجرای طرح یاری کرده‌اند و نیز دکتر سیدجواد ورعی که با در اختیار قرار دادن بعضی از منابع مساعدت نموده‌اند کمال تشکر را دارم.